

נ-3700 פנינים ב-2 הכרכים יחד

פרשת ויקהל

גליון 36 -

השלמות

◀ מזבח הקטרת (לה טו)

שואלים הרי לא זבחו עליו?

א"ק, ולא קשה שהרי גם על 'מזבח הנחשת' לא זבחו [הגם שהוא כשר לזביחה].
אלא נקרא 'מזבח' לפי שזובחים בעזרה כדי ליתן עליו הדם - וכן על 'מזבח הזהב', יש דמים הניתנים עליו [חטאות הפנימיות].

◀ וכל אשה חכמת לב (לה כח);

בגמ' (יומא לה) אמרו שכה"ג, יכול לעבוד בבגד שלו אחר שמסרו שיהי' הבגד שייך לציבור, כי הוא יודע למסור יפה יפה.

טעמא, לכך נאמר כאן 'חכמת לב', כדי שתמסרנה יפה*.

שואלים (?) מה בכך שאינו מוסר יפה, הרי דברים שבלב אינם דברים?

א"ק, ונראה שהואיל והקב"ה יודע ב'אונס לבו' לא היו דברים שבלב.

* ומוסיף שהגם שבתרומת המשכן היחידים הביאו זהב וכסף ונחשת [ולא חיישינן שלא ימסרו יפה?]
שאני 'נדבת המשכן' שכן נצטוו, אבל על המלאכה צוו רק החכמים, וכאשר רוצות הנשים לעשות במלאכה, צריך שידעו למסור יפה.

◀ כל העושה בו מלאכה יומת (לה ב)

■ חזו"א: ע"י 'גודל העונש' שקצבה התורה - נדע להכיר חומרת העבירה
בגמ' (מכות ז) איתא: סנהדרין ההורגת אחת לשבעים שנה נקראת 'חובלנית' / וצ"ב [וכי כך רצון התורה, שלא יהרגו?!]
אם כן לשם מה נתנה התורה חיובי מיתה?

אומר החזו"א - שיש מטרה גם ב'עצם חיוב העונשים' [גם בלא ביצוע], שעל ידי 'גודל העונש' נלמד להכיר בחומרתם.

א"ק, קצת סעד מצאתי לכך [שאין התורה חפצה בעצם המיתה], דהרי צריך 'התראה תוך כדי דיבור' וגם צריך 'תיר עצמו למיתה' [פי' שיאמר אעפ"כ], ואם אכן הוא אומר 'אעפ"כ' [ברוב המקרים הוא משוגע, בפרט כש'יד ב"ד תקיפה' להרוג החייבים], נמצא דעיקר חיובי המיתה, כמו שנקט החזו"א, ללמד אותנו חומר האיסור, ובקשר 'לסיקול קוצים מן הכרם' - 'הרבה שלוחים למקום'.

◀ ששת ימים תעבוד (לה ב)

רש"י: הקדים 'אזהרת שבת' לבנין ביהמ"ק, לומר לך: שאין בנין ביהמ"ק דוחה שבת.

וצ"ב הלא שבת עשה ול"ת, ומה"ת שידחה ביהמ"ק [שהוא עשה בלבד] את השבת?

א"ק, תשובה: לר"א שמכשירים דוחים את השבת, אתי שפיר, [ובלבד שכל השבתות - כאחד הם, דאל"כ נמצא שאנו מחללים שבת זו לצורך עבודה של שבת אחרת].

ועוד, דגם לרבנן אתי שפיר: שלא תאמר כר"א, ולא תאמר כל השבתות אחת הם.

◀ קחו מאתכם תרומה לה' (לה ה)

מהו מאתכם?

א. א"ק, הנה 'מעשה הצדקה' אפשר לקיים בב' אופנים:
א. שנותן מעצמו, ב. שכופה אחרים לתת*, וכאן אמרה תורה: שהיא רוצה רק את האופן הראשון.

ב. עו"ל, 'מאתכם', שלא יתן המתנה בבהילות [באופן שאפשר שיתחרט], אלא בשוב הדעת, לאחר ששייב אל לבו, ש'אינו עושה טובה לקב"ה', אלא 'ישמח עד מאד' שזכה לתת מממונו משכן לשכינה.

* ר"מ (מתנות עניים פ"ה ה'): הכופה אחרים ליתן צדקה ומעשה אותן, שכרו גדול משכר הנותן.

■ גם אחר ש'גמר בלבו לתת תרומה' - עדיין צריך לפעול בנפשו 'תקחו את תרומתי'

יש בנותן טעם להביא כאן - מה שסיפר הגאון רבי זלמן סורוצקין מעשה ששמע בעת לומדו בשיבת וואלוז'ין: פעם יצא מרן הגאון רבי חיים סולובייצק צוק"ל למינסק, לשם הצלת ישיבת וואלוז'ין שהיתה שקועה בחובות גדולים. במינסק התגוררו שני גבאי ישיבת וואלוז'ין המופלגים בתורה, יראי ה' ונדיבי לב, ה"ה הרב ברוך זלדוביץ ז"ל והרב דובער פינס ז"ל,

ומרן הגר"ח סר לבית ר' ברוך זלדוביץ וסיפר לו את מטרת בואו.

הסכום הדרוש היה די גדול, ור"ב זלדוביץ הבטיחו שהוא ישתדל בדבר, ובינתיים התאכסן הגר"ח בביתו ועסק שם בתורה. לאחר מספר ימים שאל מרן הגר"ח את מארחו כיצד מתקדמים מאמצי איסוף הכסף עבור הצלת הישיבה, וענה ר' ברוך שכבר יש בידו מחצית הסכום. שמח מרן הגר"ח מאד ושב לתלמודו.

עבר חודש מאז בואו למינסק, ושוב פנה הגר"ח לר' ברוך ושאלו על מצב העניינים. ענה לו ר' ברוך: ב"ה, ממש בימים אלו נמצא סוף סוף בידי כל הסכום. שמח מרן הגר"ח שמחה גדולה ויצא לוואלוז'ין ופרע את חובות הישיבה.

והנה, לאחר זמן קצר באו שני הנדיבים ממינסק, ר' ברוך זלדוביץ ור' דובער פינס, להתדיין לפני גאב"ד ור"מ וואלוז'ין. התובע היה ר' דובער פינס, שטען כי הוא שותף לר' ברוך בכל עסקיו, ועכשיו שהקרה ה' לפני שותפו עסק טוב ומוצלח שכזה - הצלת ישיבת וואלוז'ין, והוא נתן את כל הסכום מכיסו - הוא תובע ממנו את מחצית העסקו דהיינו, שיקבל ממנו חזרה את מחצית הסכום שהוציא מכיסו, על מנת שגם הוא, ר' דובער, יהיה שותף בהצלת הישיבה.

כאשר נודע למרן הגר"ח כי ר' ברוך שילם את כל הכסף מכיסו, תמה ושאלו: "אם כן, למה החזקת אותי בביתך יותר מחודש, ולא נתת לי מיד את כל הסכום?"

ענה לו ר' ברוך בפשטות: "וכי דבר קל הוא, להוציא מהכיס סכום גדול כזה? רבות עמלתי לכבוש את תאות הממון שבליבי לתת את מחצית הסכום, ואחר כך ניהלתי מלחמה פנימית עד אשר פעלתי בעצמי לתת גם את המחצית השנייה". (ע"פ אוננים לתורה, הועתק מ'דרשו').

◀ אבני שוהם ואבני מילואים לאפור ולחושן (לה ט)

הנה לעיל גבי 'זהב וכסף ונחשת', לא הזכיר מה שימוש יעשה בהם, ומ"ש 'אבני שוהם' [וכן צ"ב מ'שמן למאור' ו'בשמים לשמן המשחה']?

א"ק, ובתחילה חשבתי דאצל זהב וכסף הואיל ומשמש ל'הרבה דברים', לא רצה הכותב להאריך [כגון בזהב, לכתוב: עבור ארון, שלחן, מנורה, בגדי כה"ג].

אבל א"א לומר כן, דא"כ 'עורות אלים מאדמים ועורות תחשים', מדוע לא פירש 'לאהל על המשכן'?

אלא מתרץ המהר"ל [גור אריה] שסיבת הפירוט באחרונים, לפי [שבלא פירוט] 'אין יודעים כלל' מה להביא, [ראה המשך].

לכך אמר הכותב: 'שמן למאור' וזה מחייב להביא 'כתית' [שיביאו טיפה ראשונה], 'בשמים' [שלא יביאו כל מיני צמחים], והודיע [בקצרה] 'לשמן המשחה' [וע"י כך יביאו נטף ושחלת וחלבנה וכו'], 'אבני שוהם' [שלא יביאו אומרג, וכוחל, אלא] אבנים הראויים 'לאפור ולחושן' [אודם פטדה וברקת וכו']. [נמסר ע"י רג"ר אלעזר רובין ש-א].

◀ ויצאו כל עדת בני ישראל (לה כ)

■ יצאו מלפני משה ב'פסיעה גסה' - הואיל ויצאו ל'דבר מצוה' [לתרומת המשכן]

א"ק, וכי מה בא זה ללמדנו [בוודאי אחר שגמר משה את דבריו - יצאו]?

אלא דאיתא בגמ' (ברכות ו): היוצא מבית הכנסת אל יפסיע פסיעה גסה - אמנם לדבר מצוה שרי, וכן הוא גם בנפרד מרבו [שלא יפסיע פסיעה גסה] / אמנם כאן יצאו במהירות מלפני משה, וזה שאמר 'ויצאו' שהיתה 'ניכרת יציאתם' ולא יצאו במתינות [כדרך הנפרד מהרב] כשנפרדו משה, אלא יצאו במהירות ובחפזון, והוא כאמרם: שאם יוצא לדבר מצוה [להביא תרומת המשכן] מותר לצאת במהירות.

◀ הביאו חח ונזם (לה כב)

■ איך השתמשו בתכשיטים למשכן - הלא 'כלי שנעשה להדיוט' אין משתמשים לגבוה?

בתוספתא (מגילה סוף"ב) איתא כלי שנעשו להדיוט אין משתמשים בהם לגבוה, וכן איתא בגמ' (מנחות כב), וכן פסק הרמב"ם (בית הבחירה פ"א). ואם כן צ"ב מדוע במשכן אצלנו השתמשו בכלים ששימשו את ההדיוט?

ומתרצים [מ"א סי' קמז]: הואיל והותכו השתנו ומותר לגבוה. ומה עם המראות לכיור, האם גם הם השתנו? [ראה המשך].

החת"ס הקשה: מדוע חח ונזם קיבל משה - ואילו במראות הצובאות מאס?

ותירץ: ש'חח ונזם' הותכו, משא"כ מראות נשתמשו בהם כמו שהם [ותירץ החת"ס הוא לפי הדעות שהמראות שימשו 'כמו שהם' בלא התכה].

אמנם **הרמב"ן** כתב: שבאמת גם המראות הותכו, אלא שהראשונים היו בלולים בתרומת כסף וזהב אחרים, ואילו המראות שימשו לכיור בלא שנתערב נחשת אחרת עמהם.

ואם כן חוזרת השאלה לדעת החת"ס שהמראות שימשו 'כמות שהם' האיך השתמשו לגבוה בחפץ של הדיוט? מתוך **הגר"ח**: ששימוש של הסתכלות [שעשה ההדיוט] לא חשיב שימוש [כדאמרין: 'קול מראה וריח' אין בהם מעילה].

■ מדוע בהמה שנשתמשו בה להדיוט - כשרה להקרבה

אגב - שמעתי שואלים: מדוע בהמה ש'נשתמשו בה להדיוט' - כשרה לגבוה?

א. א"ק, וי"ל שמצאנו ש'מחובר' ו'בעלי חיים' אינם נאסרים להדיוט כשנעבדו לע"ז, ואפשר שה"ה שמחמת 'המעלה שיש בהם' - לא נתפס בהם החסרון של 'נשתמש להדיוט'.

ב. עוי"ל שהוא חלק מ'הנחה' שה' ניתן למקריבי קרבן, שלא להקשות עליהם יותר מדי לחפש קרבנות שלא עליהם עול'.

והיכן מצאנו הנחה שה' נתן למקריבי קרבן? ת"ש (ילק"ש רמז תנז): 'לא הוגעתין במנחה ... וחלב זבחין לא הוריתני', אלא שני תמידים בכל יום.

עוד כעין זה איתא (בילק"ש במדבר כח) על הכתוב (תהלים ג): 'אם ארעב לא אומר לך כי לי תבל ומלואה', [אמר הקב"ה לישראל, בני!], עשר בהמות טהורות מסרתי לך, ג' ברשותך [בהמות] וז' אינם ברשותך [חיות]*, ולא הטרחת עליך שתהא מחזר בהרים ובגבעות [להביא קרבן מן החיות] - אלא מאלו שברשותך [מן הבהמות].

* אלו הן ברשותך (דברים יד ד): שור שה כשבים ושה עזים - ואלו שאין ברשותך (שם ה): איל וצבי ויחמור ואקו ודישן ותאו וזמר.

◀ והנשיאים הביאו את אבני השוהם (לה כז)

■ הממון הניתן לעשירים, לא עבור עצמם הוא - אלא 'פקדון', שיוכלו לעשות בו צדקה.

ומבארים ש'נשיאים' היינו עניים, עוד ביארו (?) שהגיע להם האבנים יחד עם המן.

א"ק, והנה הנשיאים היו צדיקים - וממילא ירד להם מן בפתח אהליהם, ונמצא שלא טרחו הרבה, ולמרות זאת כתיב 'הביאו', והיינו משום ש'לא כתוב על האבנים' שהם נשלחו לצורך המשכן [ומעיקר הדין מותר הנשיא לקחת לעצמו].

א"ק, 'מחשבה של מוסר' - ברור שאם ה' הנשיא לוקח האבן לעצמו כי אז: א. עושה נגדו רצון הנותן. ב. מסתבר שה' העושר 'אובד ממנו בענין רע', שהרי לא ניתן לו האבן אלא לצורך החושן. ולמרות זאת חישב להם הכתוב, 'נדבת האבנים' לטובה.

ומכאן ילמדו העשירים שהממון שניתן להם, לא עבורם הוא, אלא **הופקד אצלם** כדי 'להעביר הלאה' לצדקה, ואם לא יעשו כן - יפסידו, וגם שכר מצוה לא יהי' להם.

שוב הראוני 'אור החיים' עה"פ (ויקרא יט ג): 'לא תעשוק את רעך', שהעושר שביד הגבירים הוא פקדון, כדי לתת לעניים*.

וכן הובא [והגדת]: על גביר בקובנא שהתרושש ע"י הקומוניסטים, ואמר שהוא 'מלא תרעומת' על ה'דבר אברהם' והרב מפוניבז', מדוע לא באו להתרימו עם אקדה.

* וכך כתב ה'אור החיים' [תקציר]: עוד ירמוז [לא תעשוק] על דרך אומרם ז"ל: כי בני תורה אין להם פרנסתם בעולם הזה, והטעם שמעתי משם האר"י ז"ל: לזה שמשפיע הקב"ה הטובה לבינונים - ודרך שם יהיו נזונים בני תורה, הא למדת שאין העושר ביד העשירים אלא מרוב [צינור] אשר הוכן להסתפקות הצורך לצדיקים, וצוה ה' לבל יעשוק האדם את ריעו - שהוא הצדיק, כאשר לא יתן לו את חקו, וזהו 'לא תעשוק את רעך'.

◀ והמלאכה היתה דיים .. והותר (לו ז)

■ והמלאכה היתה דיים ... והותר - הרי זה חסרון, דנמצא שיש אנשים שלא השתמשו בתרומתם?

א"ק, לכאורה 'והותר' זה לא המצב הכי טוב, דנמצא שיש אנשים שתרמו, ולא השתמשו בתרומתם לבנית המקדש?

אמנם יש לישב לפי מעשה המיוחס להגר"ח מוולאזין, וזה סיפור הדברים:

כפרי שהי' תורם קבוע לשיבה, הודיע למשולח ששוב איננו מוסיף לתרום, לפי שראה שמשתמשים בתרומתו לדברים שהיו פחותים בעיניו, [קנו בכסף של הישיבה סוסים להוביל המשולח מבית לבית, לאחר שהזקין ולא יכול להלך ברגליו]. ואמר הכפרי: לישיבה אני מוכן לתרום - אך לא לסוסים.

בא הגר"ח אצל הכפרי ואמר לו: שכל אחד 'כפי נדבת לבו', יזכה שתרומתו תהא ב'מקום טוב יותר': ומי שתורם 'בלא לב' תרומתו הולכת לסוסים - והתורם ב'נדבת לב', מהשמים יכולו תרומתו לשיבה. [עד כאן המעשה].

וכך אפשר לומר גם כאן [בנדבת המשכן]: שהיו אנשים שלא רצו כלל לתרום, אך ה' להם 'לא נעים' שכולם תורמים ועקב כך אף הם תרמו, ונתנו 'בלא רצון', ותרומתם היא זאת שנשארה.

◀ ויעש בצלאל את הארון (לו א)

■ מה הפירוש שבצלאל 'מסר נפשו' על המלאכה?

ופרש"י לפי שמסר נפשו על המלאכה יותר משאר החכמים.

א"ק, מה הפירוש 'מסר נפשו', אפשר לומר שהי' ער בשעות מאוחרות [על 'התיכנון', כי 'עבודת מעשה המשכן' כשרה רק ביום], אך ניתן לומר ב'דרך מובחרת', כדלהלן:

דהנה גוף האדם, המשכן, העולם, ומעשה מרכבה - מכוונים זה כנגד זה, ובשעת 'מעשה המשכן' יש לכוון הכוונות המתאימות, וכן כתוב: 'יודע ה' בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ', ולשם מה נתן לו ה' חכמה זו, אלא כדפרשנו [לה לא] שהי' צריך לידע מעשה בריאת העולם, לצורך כוונתו במשכן.

ובודאי ככל שהמקום במשכן מקודש יותר - הוא כנגד מקום קדוש יותר בשמים, והנה כאשר עשה בצלאל את הארון, והתבונן הענין כנגדו בשמים, הרי הוא בגדר: ארבעה שנכנסו לפרדס, והוא בסכנה גדולה, לפיכך נקרא שמסר נפשו.

להנצחות ובכל עיני הספר:

אימייל: 6916645@GMAIL.COM